

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE DOLENJSKIH OKRAJEV

TEDNIK ZA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA VPRAŠANJA

Leto III. — Štev. 39.

NOVO MESTO, 25. SEPTEMBRA 1952

CETRTLETNA NAROCNINA 100 DIN

IZHAJA VSAK PETEK

PRED OKRAJNO PARTIJSKO KONFERENCO

Odprti partijski sestanki - vzgojna in politična šola naših množic

Zadnja okrajna partijska konferenca je lani 22. septembra postavila pred komuniste novomeškega okraja odgovorne in nadvse pomembne naloge. Naše najpomembnejše naloge izmed njih: nenehno aktivno politično delo med množicami, borba za resnično ljudsko demokratičnost v upravljanju oblasti in delovnih kolektivov, borba za lik predanega in delavnega komunista, dosledno razkrinkavanje protiljudskih duhovnikov in ostalih reakcionarjev, smelejše vključevanje delovnih ljudi v upravljanje gospodarstva in oblasti, stalno nakazovanje pravih smeri v političnem, gospodarskem in kulturnem živ-

ljenju okraja in razširitev organizacije v okraju. Leto dni naporega in vztrajnega dela je za nami. V nedeljo 28. septembra bodo komunisti novomeškega okraja po svojih izvoljenih delegatih polagali račune o dosedanjih uspehih in pomanjkljivostih, poslušali poročila okrajnega komiteja, si začrtali nadaljnje naloge in smernice borbe za socializem in socialistično demokracijo ter volili okrajno partijsko vodstvo. Več mesecev že teko obsežne priprave na okrajno partijsko konferenco, ki ima letos še prav poseben pomen: njen značaj je tesno povezan s pripravami in tekmovalni v počastitev VI. kongresa KPJ.

Priprave na VI. kongres KPJ, ki se bo vršil v tako pomembnem zgodovinskem obdobju, so dale partijskim organizacijam novomeškega okraja, množičnim organizacijam in društvom nov delovni polet. Borba za socializem, za neodvisnost naše domovine, za ideološko in politično enotnost Partije ter ljudskih množic in skrb za utrjevanje socialistične zavesti pri nas dolgo ni več samo vprašanje in naloga partijskih organizacij. Poleg vsega ostalega so to potrdile priprave na okrajno partijsko konferenco in tekmovalni v počastitev VI. kongresa, najvidnejše potrdilo teh dejstev pa so številni odprti partijski sestanki, na katerih so osnovne partijske organizacije javno polagale obračun svojega dela, kritično pregledovale uspehe in neuspehe, samokritično ocenjevale svoje slabosti in pomanjkljivosti in sprejemale obveze za bodoče delo. Takoj v začetku je treba poudariti izredno zanimanje nepartijecev za te sestanke, na katerih je Partija pokazala, da KPJ ni organizacija, ki bi imela svoje skrivne, posebne namene, niti ni organizacija za koristi posameznikov, temveč je organizacija poštenih delovnih ljudi, ki vlagajo vse svoje sile za boljše bodočnost delovnega človeka — za socialistično Jugoslavijo. Tako se je n. pr. odprtega partijskega sestanka v Šentjernej udeležilo 280 ljudi, v Dobriču 60, v Trebnjem 170, Podgradu 130, Beli

cerkvi 45, Straži 140; v Jurki vasi je prišlo na sestanek poleg 4 partijecev 40 nepartijecev, na Dolju poleg 6 članov 40 nepartijecev itd. V Gabrju je bila na sestanku polna šola ljudstva; na Klevežu je prišlo na sestanek 50 nepartijecev, v Mirni peči nad 130 itd. Pri »Pionirju« prve sklicanju odprtega partijskega sestanka niso posvetili potrebne pozornosti, zato ni prišlo skoraj nič nepartijecev, ko pa so sestanek dobro pripravili (udeleženci naj bi pri prvem sestanku sedeli kar na drveh!) je bilo na sestanku nad 200 ljudi! Slaba pa je bila n. pr. udeležba nepartijecev na odprtem partijskem sestanku OPO pri okrajnem ljudskem odboru, kjer je manjkalo celo 30 komunistov (sploh se pri OLO še ni preživela navada z opravičevanjem na »sterensko« delo tudi pri tako važnih sestankih!), v tekstilni tovarni, v Smolenji vasi in še ponekod; krivdo zato nosijo seveda same OPO, ki se na odprte partijske sestanke niso dovolj pripravile oziroma zanje niso zainteresirale nepartijecev.

Kakšno je zaupanje množic v Partijo in njeno delo, so najbolje potrdili številni sestanki, ki so se zavlekli pozno v noč, pa so jim — ponekod celo do dveh zjutraj in dlje! — nepartijecci do kraja prisostvovali in sodelovali v razpravljanju. Prav nepartijecci so v mnogih primerih zelo kritično obravnavali nekatere komuniste, ko so člani Partije le na papirju. Nepartijecci so tokrat množično pomagali Partiji pri utrjevanju njenih vrst, pri izgrajevanju lika komunista. Ljudstvo je javno zahtevalo, da morajo biti komunisti v resnici taki, kakor to uči Partija. Prav odprti partijski sestanki so približali Partijo še bolj najširšim delovnim množicam v okraju.

Primer odprtega partijskega sestanka v Beli cerkvi je eden izmed mnogih, na katerih se je ljudstvo pričelo, da v Partiji ni prostora za ljudi, ki se boje stopiti pred naše državljane z obračunom o svojem delu. Osnovna partijska organizacija v Beli cerkvi je bila že dalj časa popolnoma odmak-

njena od množic. Življenje ji je potekalo v medsebojnih preprih; škodljivo ozkost in neiskrenost članov OPO je odbijala ljudstvo od takih »komunistov« kot so bili n. pr. Turk, Lenart in Vodopivec. Diktatorske metode v OPO niso mogle roditi dobrih sadov; v Beli cerkvi zato ni prav nikjer videti dela mladine, Fronte, ni skrbi za organizacijo AFZ, skratka — organizacijskega in društvenega življenja v Beli cerkvi sploh ni! Navedeni trije člani OPO so bili zato črtani iz KP; ljudstvo je zahtevalo njihovo izključitev in povedalo: v Partiji ne morejo biti ljudje, ki niso obračunali s svojimi zaostalimi nazori! Navzlic pomoči, ki jo je tej OPO nudil okrajni komitej, se nekateri člani Partije v Beli cerkvi niso spametali, dokler jih ni poklicalo na obračun ljudstvo samo.

Pojavi komandiranja in netovarištva so bili n. pr. pogosti med združenci Orehovic in Bele cerkve, o čemer je razpravljala tudi lanska okrajna partijska konferenca. Tudi orehovški osnovni partijski organizaciji so člani okrajnega komiteja med letom še in še pomagali. Nekaterim članom Partije vse to ni nič zaleglo. Na odprtem partijskem sestanku pa se je pokazalo, kako ljudstvo obračunava z nepoboljšljivimi birokrati in zbirokratiziranimi partijci, ki so izgubili stik z množicami. Gospodarstvo in odnosi v orehovški delovni zadrugi so bili že dlje časa predmet ostre javne kritike, vendar pa OPO v Orehovic ni hotela opustiti medsebojnih sporov, očitanj in slabega dela. Zato je šlo gospodarstvo rakovo pot, prišlo je do ponedverb, tatvin, propadanja pridelkov itd. Zaradi nepoboljšljivih birokratskih odnosov do ljudi in zaradi malomarnosti so bili izključeni člani KP Janez Sisko, Jože Franko in Rudi Simončič. Odprt partijski sestanek je odkril ljudstvu, da se je v Partijo vgnezdil sekretar Zagorc, ki se je na zunaj kazal poštenega, v resnici pa je bil kriminalen tip, ki je vlomil v kmetijsko zadrugo, kradel po vasi žarnice in meso, nagovarjal k vlovu partija Radovana, ukradeno blago pa shranjeval pri partiju Potočarju. Zasluga Partije je, da je te nepoboljšljive člane pred ljudstvom razkrinkala in vrgla iz svojih vrst Zagorca, Potočarja in Radovana, ki bodo za svoja početja odgovarjali še pred ljudskim sodiščem. Tudi v Orehovic se je potrdilo, da so se ljudstvo najbolj odtujili tisti člani Partije, ki niso hoteli sprejemati tovariške kritike, ki so jim bila navodila in pomoč Partije odveč; zato pa so postali piranci, vlomilci in nepoboljšljivi birokrati. Množice, ki se čedalje bolj zaveda naše demokratičnosti, so sklep odprtega partijskega sestanka toplo pozdravile. Podobno je bilo v Mokronogu, kjer je odprt partijski sestanek razčistil mnogo nejasnih pojmov in prevertil zatohlo vzdušje v OPO.

V Hinjah v Suhj krajini je bilo na sestanku 130 ljudi. Čeprav so v glavnem učeeli predvsem številna gospodarska vprašanja — vodovod, elektriko, škodo divjih svinj itd., so komunisti jasno povedali pred ljudstvom, kakšen mora biti član Partije in kakšni so njeni cilji. Od devetih dopoldne do dveh so vztrajali ljudje v polni gostilni, veži in na prostem pod okni ter sodelovali v razpravljanju sestanka. Disciplinarnost nepartijecev je bila na tem sestanku — kakor drugod — naravnost vzorna, zanimanje za delo komunistov pa iskreno obsežno.

V Gaberju so nepartijecci predlagali za sekretarja OPO boljše kandidata, kot so si ga hoteli postaviti člani OPO — bil je tudi izvoljen. V Jurki vasi je bil predlagan za namestnika sekretarja nek član OPO, oglasila pa se je nepartijka in dejala: »Kako bo na-

TOVARIŠI IN TOVARIŠICE!

S TEGA MESTA VAS TOPLO POZDRAVLJAM IN ZELIM IZ SRCA DELOVNIM LJUDEM SLOVENIJE, KI SO PREMAGALI VELIKE NAPORE IN DOSEGLI ODLIČNE REZULTATE. DA BI VZTRAJALI PRI GRADITVI SOCIALIZMA V SVOJI DOMOVINI IN PRISPEVALI TAKO SVOJ DELEŽ SKUPNOSTI, DA BI ZAPLAPOLALA ZASTAVA SOCIALIZMA NEKEGA DNE V VSEM SVOJEM SIAJU NA TEJ VELIČASTNI ZGRADBI, KI SE IMENUJE NOVA FEDERATIVNA LJUDSKA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA.

(Tito — iz govora v Toplicah)

Od tedna do tedna

Tak naslov danes pravzaprav ne odgovarja resnici, kajti že nekaj časa je minulo, odkar smo imeli v našem listu zunanje politični pregled. Seveda se je v tem času zvrstila kopica dogodkov in niti površno omeniti jih ne bi mogli. Preostane nam le še, da izberemo nam najbližje in najpomembnejše. Naša najbližja okolica, naša Dolenjska s Toplicami je prišla prav v tem času na oder svetovnega dogajanja, kajti govor maršala Tita na proslavi brigad je odjeknil po vsem svetu.

Cim bliže, tem večji je odmev. Tako je bilo tudi to pot. Naši iredentistični sosed v Italiji so po stari navadi odločen, toda umerjen Titov govor sprejeli z vikom in krikom. Kakor jim dolej še noben naš predlog o tržaškem vprašanju ni bil všeč, tako so tudi odbili misel, naj bi kočljivo vprašanje za zdaj odložili in skušali najti drugih poti sodelovanja. Naša vlada se namreč zaveda, kako potrebno je v tem delu Evrope sožitje med državami, ki streme ohraniti mir in s skupnimi napori zajeziti agresivne namene sovjetskega bloka. Ne, italijanska iredenta goni svojo in z nerazsodnim početjem preprečuje vzpostavitev sodelovanja.

Posebno se je še Rim razveljal, ker smo imeli v gosteh britanskega zunanjega ministra Edena. Kar razpočili bi se skoraj od zavisti. Nekaj tolažbe jim je bilo, ko se je Eden v Strassbourgu sešel z De Gasperiem. Italijanski časopisi so takrat že tudi pisali, da bi Rim v najskrajnejšem primeru pristal na plebiscit v coni A. To naj bi bil gospodu Edenu dokaz, kako velikodušno popuščajo, kako bi bili pripravljeni žrtvovati celo tripartitno deklaracijo, ki so se je vse doslej in še tudi poslej tako krčevito oklepali.

Tržaške demokratične množice vedo, kaj bi v teh razmerah pomenil plebiscit. Tako je ta predlog — če ga naj sploh tako imenujemo — nesprejemljiv. Prehude so posledice fašistične okupacije in preveč odkrito po starih fašističnih metodah vladajo sedanji italijanski mogotci v Trstu, da bi mogli plebiscit resnično izkazati ljudsko voljo. Resnične ljudske volje nečesto gospodje v Rimu, mi pa ne maramo plebiscita v sedanjih razmerah.

Toda kljub temu se bivanje gospoda Edena v Jugoslaviji ni skalilo, saj tudi ni prišel reševati tržaškega vprašanja. Prav gotovo bi bilo koristno to prepreko odstraniti, toda ker je Jugoslavija pristala že na dovolj žrtev, Italija pa bi hotela na naš račun preveč korist, kaže, da na tržaško vprašanje ostalo še kar odprto. Ostalo pa je dovolj druge snovi za razgovore med britanskim zunanjim ministrom in jugoslovanskimi predstavniki. Uradno sporočilo po koncu razgovorov pravi med drugim: »Kot uspeh teh sestankov, ki so dali novo pobudo dolgoletnemu prijateljstvu med obema državama, bo po prepričanju obeh vlad nastopilo obdobje vedno tesnejšega sodelovanja, ki bo po njunem mišljenju koristilo ne samo obema državama, ampak tudi splošni stvari miru.«

Prav gotovo so razgovori v Beogradu, na Brdu in Bledu rodili precej sadov na političnem in gospodarskem področju, zato pa je Edenov obisk v Jugoslaviji gotovo velik doprinos »splošni stvari miru«.

Kako pa drugod v svetu delajo za ali proti »splošni stvari miru«? Korejski vozel je zaradi vpisavanja zamenjave vojnih ujetnikov še kar krepko zadržan. Partnerja obeh strani korejskega spopada — Sovjetska zveza in Kitajska — sta imela ta čas precej skrivnostne in dolge razgovore v Moskvi. Koristi so si prisvojili sovjeti, ki bodo še ostali gospodarji Port Arthurja in drugih pristanišč, pomembno čangčunsko železnico so sicer navidez prepustili po »sporazumu« Kitajcem, toda ker ta železnica vodi v pristanišče, ki ostane sovjetom, si bodo že omislili nekak nadzor da bodo kitajski »mlajši bratje« ostali ob strani Druga pesem je seveda, kako taki »sporazumi« utrjujejo ali kalijo sovjetsko-kitajske odnose. Toda premalo kitic te pesmice je že znanih.

Aleksander Rankovič o VI. kongresu KPJ

Tov. Aleksander Rankovič, sekretar Politbiroja KPJ, je dal uredniku Jugopresa sledeče odgovore na postavljena vprašanja v zvezi z VI. kongresom KPJ, ki je bil sklican za 19. oktober t. l. v Zagrebu.

Vprašanje: V čem je pomen in kakšne so naloge VI. kongresa KPJ, kakšne so perspektive kongresa za nadaljnji razvoj KPJ?

Odgovor: Pomen kongresa je predvsem v tem, da vskladi delo Partije s spremembami, ki so nastale v zvezi z delavskimi sveti, decentralizacijo in demokratizacijo. Z drugimi besedami, kongres mora sprejeti sklepe, ki bodo zatrli nevarnost birokratizma v Partiji in tudi sicer ter usmerili Partijo, da bo predvsem politični in ideološki činitelj, to je, da biti član Partije ne pomeni posebne pravice, niti privilegija v družbi, na oblasti itd.

Vprašanje: Kakšni so vzroki za sprejetje nameravanih sprememb v statutu KPJ, o katerih bo sklepal kongres? Kakšne spremembe se pričakujejo v statutu?

Odgovor: Dosedanji statut je oviral razvoj v označeni smeri. V mnogočem

je bil posnetek sovjetskega in zato v mnogih določbah nepraktičen in krut. Prav tako pa je tudi pospeševal birokratske tendence. Osnovna sprememba razen še povedanega bo v smeri zagotovitve večje samostojnosti nižjim organizacijam.

Vprašanje: O katerih vprašanjih bo kongres razen o spremembah statuta še razpravljaj?

Odgovor: Na kongresu bodo obravnavana vsa aktualna vprašanja našega notranjega življenja in razvoja; ta vprašanja bodo sprožena v referatu tovariša Tita.

Vprašanje: Ali bi mogli na kratko obeležiti razvoj in življenje, predvsem pa karakteristiko dejavnosti KPJ v štiriletni dobi socialistične graditve od V. kongresa do danes?

Odgovor: Delo KPJ je javno in splošno znano. Osnovne smernice v tem obdobju so bile pobijanje birokratizma, izročitev podjetij v neposredno upravljanje delovnih kolektivov, borba za ohranitev neodvisnosti in borba za mir. Tudi v notranjem življenju Partije so ta vprašanja prednjačila poleg intenzivne ideološke in politične borbe proti kominfornizmu.

Vprašanje: Ali se je od V. kongresa do danes povečalo število članov Partije? Če se je, za koliko in ali ima tendenca naraščanja članstva KPJ glede na dosedanja opažanja stalen značaj?

Odgovor: Od V. kongresa se je število članov Partije povečalo za 250.000. To povečanje števila članstva je stalnega značaja.

Vprašanje: Potemtakem nimajo osnove komentarji v nekaterih listih na Zahodu, da se je v KPJ izvedla neka kampanja čiščenja, nekaka ruska »čistka«?

Odgovor: Brez vsake osnove so vesti, da bi obstajala v KPJ čistka sovjetskega tipa. Billi so primeri, da so bili posamezniki izključeni iz Partije zaradi nediscipline ali drugih prekrškov. Število teh pa je nizko v primeri z dotokom novih članov. Izključevanje pa ni pojav v vsej KPJ, marveč samo v nekaterih organizacijah. V ostalem pa je to sestavni del normalnega življenja KPJ, enaka kakor v kateri koli delavski organizaciji v ostalem svetu.

Vremenska napoved

Nestalno vreme s pogostimi padavinami. Okoli 29. septembra večje, nekaj dni trajajoče deževje. Na splošno razmerno hladno, po deževju nevarnost siane.

Okrajni sindikalni svet v Novem mestu razpisuje v smislu čl. 39 Uredbe o ustanovitvi Zavodov za socialno zavarovanje in o začasnem upravljanju sredstev socialnega zavarovanja volitve članov skupščine Zavoda za socialno zavarovanje za okraj Novo mesto v nedeljo, dne 28. oktobra 1952.

Podrobnejša navodila bodo naknadno objavljena.

Okrajni sindikalni svet
Novo mesto

mestnik sekretarja, ko pa še hodi v cerkev?« Tovariš, ki še ni obračunal z zaostalimi nazori, seveda ni bil izvoljen. — V Novem mestu se je iz odprtega sestanka OPO pri mestnem ljudskem odboru umaknil med odmorom član, ki bi bil moral dati pred ljudstvom odgovor zaradi svojega pijančevanja in neurejenih družinskih razmer — dokaz strahu odgovornosti pred množico in slabe vesti, prav gotovo pa tudi skrajno slabe partijske zavesti. Odprta kritika dela je na tem in mnogih drugih sestankih močno okrepila moralne in politične vrline vseh naprednih ljudi, ki so se udeležili odprtih partijskih sestankov.

Vrsta naštetih in nenaštetih primerov letošnjih odprtih partijskih sestankov potrjuje, da se ljudstvo točno zaveda, kaj nam pomeni Komunistična partija Jugoslavije. Delovni ljudje so tudi tokrat spet spoznali ob mnogih uspehih partijskih organizacij, da je bil čas V. do VI. kongresa Partije izpopolnjen s trdim delom komunistov in vseh delovnih množic v boju proti nasiljem suženjskega nadvladja iz Moskve in za enakopravnost in neodvisnost naše države. Partija in ljudstvo sta eno; organizirani člani Partije se razlikujejo od drugih samo v večjih obveznostih take v določenih nalogah in delu kot v svetovnem nazoru. Prav zato so delovni ljudje novomeškega okraja navdušeno pozdravljali dosežene uspehe posameznih partijskih organizacij in sodelovali v delu odprtih partijskih sestankov. Ne pozabimo še pristaviti, da so partijske organizacije na vseh odprtih sestankih povsod vabile najširše množice k udeležbi na shodu prvih brigad v Dol. Toplicah — močnega udeležba 30.000 prebivalcev okraja na našem doslej največjem zgodovinskem zborovanju je bila odgovor ljudstva na vabilo svoje Partije.

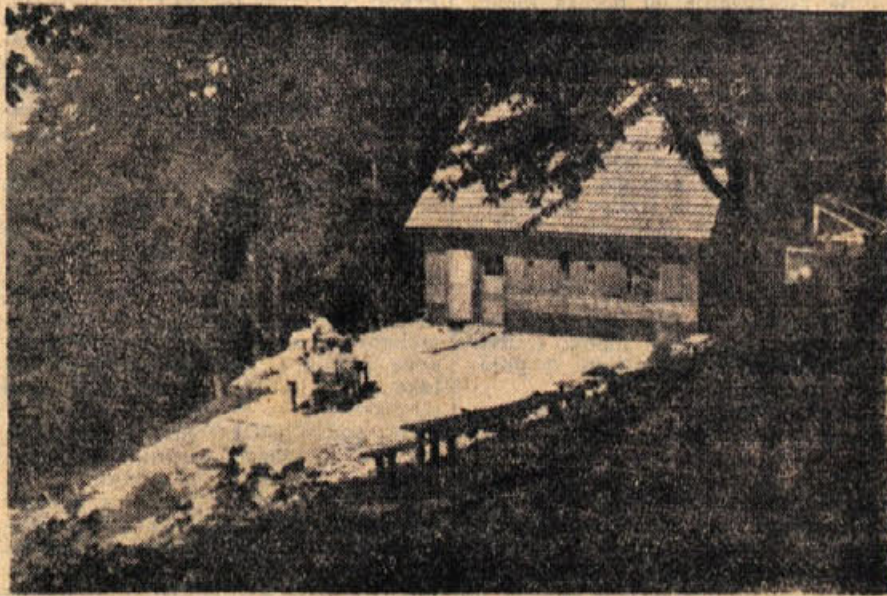
VI. KONGRES KOMUNISTIČNE PARTIJE JUGOSLAVIJE PRELOŽEN

Beograd, 21. septembra. Zaradi nezaposlenosti vodečih tovarišev z državnimi posli, ki so v zadnjem času še posebej narasli, je VI. kongres KPJ, ki je bil določen za 19. oktober, preložen na 2. november.

V založbi »Savinjskega vestnika« v Celju je pred dnevi izšla izredno zanimiva knjiga

ZIVI ZID

Knjiga opisuje pohod XIV. proletarske divizije na Štajersko. Knjigo je napisal udeleženec pohoda Stane Terčak. Bogati je deset visokih jedkanic akademika Božidarja Jakca, ki je knjigo tudi opremil. Vezana je v platno in stane le 320 dinarjev. — Knjigo naročite v Upravi »Savinjskega vestnika« v Celju ali v najbližji knjigarni.

Koča našega heroja Vinka Paderšiča pri Gospodčini na Gorjancih vabi na obisk čarobnega Trdinovega sveta bajk in pripovedk. — Obiščite Gorjance v jeseni, ostali vam bodo v nepozabnem spominu!

RAZVOJ IN UTRJEVANJE LJUDSKE OBLASTI NA KOČEVSKEM

JOZE KLARIC

Ob velikem prazniku slovenskega naroda — ob desetletnici rojstva slovenskih brigad, se spominjamo poleg velikih borb in slavnih zmag naših brigad tudi razvoja in rasti narodne oblasti v naših krajih.

Narodnoosvobodilno gibanje se v letu 1941 ni razvijalo na Kočevskem (zlasti v južnem predelu tega kraja) v takem obsegu, kot v nekaterih drugih krajih Slovenije. Zato pa nam je pomlad 1942 prinesla tak val navdušenja ljudskih množic za osvoboditev, da nam je to kmalu rodilo svobodno ozemlje, ki je bilo prvo slovensko osvobodeno ozemlje in je segalo od Kočevske reke in Mozilja do Broda na Kolpi. Naši fantje so množično vstopali v partizane. Samo v enem dnevu je v Petri pri Brodu priseglo nad 70 borcev. Vse to je bil v veliki meri uspeh političnega dela, ki ga je Osvobodilna fronta pod vodstvom Komunistične partije opravila v jeseniškem zimskem času 1941. Največ zaslug za to pa je imel takratni sekretar OK KPS Kočevje tovariš Seško. Borbeno morala partizanskih čet, ki so bile tesno povezane z ljudstvom, je bila na tako visoki stopnji, da so naši borci kmalu spodili Italijane iz tega dela slovenske zemlje. Italijani so se obdržali samo še v velikih postojankah — n. pr. v Kočevju, Oslinici in drugih.

V teh dneh, kot ob vsakem prazniku narodnoosvobodilne borbe, se spominjajo partizanske družine zmagoslavni dni, spominjajo pa se tudi partizanov — junakov, kot so bili Lojko, Potemkin, Nikola, Crni, Lev, Gams in drugi, ki so jih vodili komandanti Stjenka, Vasja in Ante.

Značilno za Kočevsko je, da se je narodna oblast neverjetno hitro razvila in krepila. Odbore Osvobodilne fronte so ljudje smatrali že spomlad 1942 za edino resnične nosilce slovenske narodne oblasti in to tako množično, da so tudi pozneje organizatorji bele garde obupali nad poskusi pri organiziranju svoje izdajalske bande. Iz sredine Italijanskih postojank Banja loka, Broda in Oslinice so ljudje spravevali Rajonski odbor in Terenske odbore OF, če lahko prodajajo Italijanom mleko, jim perejo perilo, vzamejo na stanovanja njihove oficirje in podobno. Maja 1942 pa smo na masovnih sestankih po vaseh volili poleg že postavljenih terenskih odborov OF tudi Narodnoosvobodilne odbore. Pri teh volitvah so bili ljudje zelo previdni in tenkočutni ter niso dovolili, da bi prišli v odbor tisti, ki so bili v kakršnihkoli stikih z Italijani.

Zločinsko početje Italijanov v veliki roški ofenzivi, ki je na Kočevskem divjala s posebno besnostjo, je naše odbore precej okrnilo. Mnogo odbornikov

in zavednih članov OF je bilo interniranih, zaprtih in dosti tudi pobitih. Ni bilo vasi niti naselja na Kočevskem, kjer Italijani ne bi pustili za seboj krvave sledi in pogorišča. Sama Oslinica je žrtvovala nad 40 mladih življenj. Nikdar ne bomo pozabili najboljših političnih delavcev, članov OF in odbornikov NOO kot so bili: Tonček Beljan, Jakob Skender — oče in sin iz Kostela, Anton Gregorič iz Stružnice, Adolf Resnik iz Banje loke in mnogo drugih. V Oslinici občini pa bodo ljudem ostali najbolj v spominu zavedni in delavni tovariši Stefan Kolčić iz Papežev, Jože Lavrič iz Bezgarij, Anton Rajčelj iz Rajšelj, Jože in Lojze Zagar in Drago Mavrovič iz Oslinice. V spominu jim bo ostal tudi takratni župnik Ludvik Zagar iz Pleše, ki je s svojimi pomagači izdal Italijanom vse te tovariše in s tem povzročil smrt 40 ljudi. Imenovane tovariše so Italijani strašno mučili in končno pobili, ne da bi od njih izvedeli eno samo besedo, ki bi karkoli ali kogarkoli izdajala.

Kakor ni mogla italijanska ofenziva preprečiti rasti partizanskih enot — saj so prav kmalu po ofenzivi nastale močne brigade — tako ni mogla zavreti tudi razvoja narodne oblasti. Naši terenski odbori OF so bili reorganizirani oziroma na novo postavljeni.

Po italijanski kapitulaciji s prevzemom celotne oblasti nismo imeli težav, saj so to nalogo odlično opravili odbori OF. Nikdar ne bomo pozabili velikih mitingov, na katerih smo o nepopisnem navdušenju volili delegate za Zbor poslancev slovenskega naroda, ki je bil v Kočevju od 1. do 3. oktobra 1943.

Nemška ofenziva ob koncu oktobra 1943 je še manj kot italijanska v letu 1942 zavrla delovanje narodne oblasti. Čeprav so borbe z Nemci pri Brodu in Banji loki divjale nad 14 dni in je bilo s tem prebivalstvo strašno prizadeto, v teh krajih ni bilo poštenega človeka, ki bi po umiku naših borcev podvomil v našo zmago in našo oblast. Le nekaj sovražnikov ljudstva in bojazljivcev je po nemški ofenzivi zbežalo v Kočevje in v Ljubljano k Nemcem in belogardistom pod zaščito, to pa je narodno osvobodilnemu pokretu le koristilo. Res so nekateri izdajalci v blokih poskušali organizirati belo gardo v svojem domačem kraju, vendar pa pri ljudeh niso uspeli in so pridobili le nekaj žrtev.

ALOJZ RAUH iz Slavskega laza, prvi predsednik kočevskega okrajnega odbora OF.

V decembru 1944 so se združili rajonski odbori Banja loka, Kočevska Reka in Mozelj v Rajonski odbor Banja loka. Sedež tega rajona je bil dolgo časa v lepo urejenih prostorih v Krkove pri Fari. Tudi okrajni odbori Kočevje, Ribnica in Velike Lašče so se združili v Okrajni odbor Ribnica.

Po prvem zasedanju Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta, ki je bilo 19. februarja 1944 v Črnomlju, se je politično delo ob pripravah na volitve NOO zelo razgibalo. Volitve v KNOO in okrajno narodnoosvobodilno skupščino so bile v banjaloškem okraju v 35 krajih, kjer je bilo zajetih 92 vasi. V vseh 35 krajih so volitve odlično uspeli. V 20 krajih je bila volilna udeležba stoodstotna, v ostalih 15 pa ni volilo le nekaj ljudi, ki so bili večinoma upravičeno odsotni. V nekaterih vaseh so bile volitve kljub temu, da so jih pogosto obiskovali Nemci in belogardisti iz kočevske postojanke. To so bile predvsem vasi Stalcerji. Novi lazi, Kočevska Reka in druge v tej okolici. Bili so tudi primeri, da so bili dopolnili v vasi okupatorji v svojimi pomagači belogardisti, popoldne pa smo imeli predvolilne sestanke, v Novih lazih celo volitve, ki so se končale s stoodstotno volilno udeležbo. Seveda te vasi za volitve niso bile tako okrašene, kot one v notranjosti osvobodjenega ozemlja, vendar so ljudje volili z velikim navdušenjem. Budnost ljudstvo je preprečila, da se v KNOO in v okrajno NO skupščino niso mogli vrniti protiljudski elementi. To najbolj dokazuje dejstvo, da od 35 članov Okrajne narodnoosvobodilne skupščine ni bilo nobenega, ki bi pozneje prišel v sovražni tabor oziroma postal belogardist. Od 35 tovarišev, ki so bili takrat izvoljeni v okrajno skupščino, jih danes živi 30, ki so večinoma na odgovornih mestih našega javnega življenja.

Čeprav v težkih pogojih, smo vseeno skrbeli za vzgojo novoizvoljenih odbornikov. V drugi polovici leta 1944 so bili upravno-politični tečaji za člane NOO. Te tečaje, ki so bili v Gladoki, Slavskem lazu in Potoku je obiskovalo nad 150 tovarišev in tovarišice.

Na prvem zasedanju Okrajne narodnoosvobodilne skupščine Banja loka, ki je bilo 28. maja 1944 v osnovni šoli v Vasi s stoodstotno udeležbo delegatov, smo izvolili Izvršni narodnoosvobodilni odbor in je bil za predsednika izvoljen tovariš Alojz Rauh. Zanimivo je, da so bile v Izvršni odbor izvoljene kar štiri žene.

1. oktobra 1944 je bilo drugo zasedanje okrajne narodno osvobodilne skupščine Banja loka v Fari. Na tem zasedanju sta se združila rajon Banja loka in Kočevje v okraj Kočevje. Iz bivšega kočevskega rajona je bila v okrajno skupščino kooptiranih šest delegatov, da je štela nova skupščina okrajna Kočevje 41 članov. Na tem zasedanju je bil izvoljen nov 13 članski odbor.

8. oktobra istega leta se je sestala Okrajna narodno osvobodilna skupščina v Čabru. Na tej skupščini sta se združili ribniško in notranjsko okrožje v ribniško okrožje. Izvoljen je bil 13 članski Izvršni narodno osvobodilni odbor, ki je ostal v tem sestavu do osvoboditve.

Ob desetletnici prvih štirih slovenskih brigad se poleg drugega spominjamo tudi težke, toda uspešne borbe za slovensko narodno oblast.

Sijajni uspehi na vojaškem polju in v graditvi narodne oblasti, ki smo jih dosegli v preteklosti pod vodstvom naše Komunistične partije in tovariša Tita, nam morajo biti za vzgled kaj zmorejo zdrave sile ljudskih množic. Tega se moramo zavedati tudi sedaj, ko stojimo pred volitvami v občinske ljudske odbore. Tega se morajo zavedati predvsem tovariši in tovarišice, ki so aktivno sodelovali v narodnoosvobodilni borbi. Ob desetletnici brigad velikem prazniku slovenskega naroda, morajo skrbeti, da se svetle tradicije našega osvobodilnega boja ohranijo za vedno.

Kratke vesti

Nad 160.000 ljudi je preteklo nedeljo proslavilo 10. obletnico ustanovitve krajiških brigad. Proslava je bila v Banjaluki, v središču Bosanske krajine, ki je dala do leta 1942 deset brigad. Na proslavi je govoril podpredsednik Prezidija Ljudske skupščine FLRJ Moša Pijade.

Letošnji zagrebški velesjem je prvi leden obiskalo skoraj 200.000 ljudi. To je rekorden obisk, ki dokazuje, da velesjem se bolj dobiva pravi gospodarski pomen. Nad 600 tujih in nekaj manj domačih podjetij razstavlja najrazličnejše blago. Tudi trgovsko je velesjem zelo uspešen. Naša podjetja so sklenila pogodbe za prodajo blaga v vrednosti nad dve milijardi dinarjev.

105 žrtev je zahtevala velika tragedija na Donavi. Tako pravi uradno poročilo ministarstva za notranje zadeve o preiskavi glede vzroka potopitve. Preiskava je pokazala, da posadke ne zadene nobena krivda ter da je nesrečo povzročilo nenadno poslabšanje vremena ter silen vihar, ki je pihal z naglico nad 100 km na uro.

Nova bombažna predilnica je začela obratovati v Sinju. V kratkem se bodo njej pridružile še predilnice v Mostaru, pri Pristini in v Velesu. Z njimi bomo temeljito spremenili stanje naše tekstilne industrije, ki je imela premalo predilnic in je morala predeno uvažati. Vse štiri predilnice bodo lahko dajale naši tekstilni industriji letno nad 10.000 ton najboljšega bombažnega predena.

Samo še do januarja industrijski boni. Gospodarski svet vlade FLRJ je sklenil, da bodo delavci in uslužbenci

Dolarski pre upčevalci pred sodiščem

Letos spomlad so organi notranje uprave odkrili na območju novomeškega okrajnega družbo prekupevalcev, z devizami, zlasti ameriški dolarji. Pred senatoma okrajnega sodišča v Novem mestu se je znašla skupina 21 obtožencev različnih polikev, ki so se zagovarjali zaradi nedovoljene prodaje in prekupevanja deviz. Razprava je trajala od 17. do 19. sept. t. l.

Leta 1949 se je vrnil iz Amerike Alojz Kofre iz Prečne. Pod vtisom sovražne propagande je pustil del svojih prihrankov v Ameriki, katere pa je potem na nezakonit način spravil v državo in tudi prodal dolarje nekim prekupevalcem. Prodajanje deviz se mu je zdelo dobičkonosen posej in se je začel s tem pehati obrtoma. Za nakupovanje si je pridobil še pomočnike v osebi svoje žene Julijane, Antona Čučka, upokojenega orožnika iz Mirne peči in njegove žene Marije ter še nekatero drugo. Od novembra 1949 pa do maja 1952 je Kofre prodal in preprečal okrog 3000 ameriških dolarjev, največ neki Juliji v Ljubljani, pri vsakem dolarju pa je zaslužil od 50 do 150 dinarjev. Na ta način je kmalu prišel do denarja in je v novembru 1951 kupil od Cirila Comina, gostinčarja v Mirni, posestvo za en milijon dinarjev. V kupno pogodbo pa sta namenoma vnesla ceno le 600.000 din in tako hotela državno ogrožati za 80.000 din pri davku na promet.

Anton Čuček, upokojeni brojnič iz Mirne peči, je star valutni prekupevalec, saj se je s tem poslom bavil že v stari Jugoslaviji. Tudi ta je se obrtoma pechal s prekupevanjem dolarjev in drugih deviz in jih je kupal po vsej Dolenjski Poleg tega, da je bil »dobavitelj« deviz za Kofre, jih je tudi sam prodajal raznim osebam v času od 1948 pa do letos je preprodal najmanj 130.000 lir in nad 700 dolarjev. Pri lirah je zaslužil nad 10.000 din, pri vsakem dolarju pa 50 do 100 din. Z nakupovanjem in prodajo dolarjev se je obrtoma bavil tudi Jože Fabjan, posestnik iz Vel. Riglje pri Dolenjskih Toplicah. Tudi on je preprodal okrog 800 dolarjev in zaslužil pri vsakem od 50 do 100 dinarjev.

Kako brezvestno so izkoriščali posamezne imetnike deviz in koliko škodo so povzročili skupnemu gospodarstvu pri svojem umazanem poslu, kaže najbolj zgovorno naslednji primer:

Leta 1947 se je vrnil iz Kanade Viktor Koliger iz Češnjic pri Mirni peči. Pri vstopu v državo je prrijal devize, ki jih je prinesel s seboj. Kmalu po vrnitvi se je oglasil pri njem Anton Čuček in ga nagovarjal, naj mu prodaja dolarje. Ta mu je res prodal nekaj čekov po 50 dolarjev za ček v iznosu 4500 dolarjev pa mu je posredoval kupca v osebi Antona Huca, gostinčarja v Ljubljani. Gregorčičeva 3. Prav v tistih dneh je dobil Koliger poziv Narodne banke, da vnovič ček, Čuček pa mu je svetoval in sestavljal na Narodno banko, češ da je ček vrnil osebno ponosi na Koligerjev dom in se z njim dogovoril za kupčijo. Ček je nesla v Ljubljano Koligerjeva žena Marija. V lokalu Huca in njegovi navzočnosti ji je nato po videzu neki Italijan izplačal ček po 96 din za dolar. Huč je nato Koligerjevo (ker sta bila baje sošolca) pospremil do Mirne peči. Za vse usluge mu je ta dala 3000 din. Tako je Koliger prodal svoj zaslužek po 95 din za dolar ali morda še ceneje, ker trdi, da je dobil za 4500 dolarjev le 380.000 din. Narodna

dobili del zaslužka v denarnih bonih izplačan še za mesec december. S 3. januarjem pa bodo denarni boni izgubili veljavo. S tem bodo opravljeni zadnji ostanki izjemnega denarnega sistema. Ta sistem je bil vsa ta leta potreben, v današnjem gospodarskem stanju pa že lahko preidemo zaradi utrjenega gospodarstva v normalen denarni sistem.

Tudi na Hrvaškem se je pojavila neznanova vrsta gosenic. Prve dni avgusta so se neznanne gosenice pojavile v Istri in se kmalu razširile na Hrvaško Primorje. Gosenice napadajo vse zelenje in so povzročile že ogromno škodo. Samo v prvikriškem okraju so napadle 100 ha kmetijskih površin in po nepopolnih cenitvah povzročile za nad 18 milijonov din škode. Znanstveniki proučujejo, kako bi se bilo mogoče najlažje ubraniti te golazni.

Albanci ne smejo nič tujega brati. Njihovo prosvetno ministrstvo je izdalo proglas, da morajo prebivalci oddati vsa tujaj književna dela, z izjemo ruskih seveda. Albanskim kominformovskim oblastnikom so postali zdaj nevarni še vsi napredni pisci. Boje se, da bi se z romani ne prikladali med ljudstvo kakšna svobodoljubna misel. — Manjka le še, da bodo javno začeli sezgati knjige, pa bo tudi s te strani albanska tiranija popolna.

215 ladij se je potopilo lani. Vse te ladje so se potopile pri raznih nesrečah. Največ ladij so zgubile ZDA, za njimi je Norveška, njima pa sledita Velika Britanija in Japonska. Kljub vsem modernim napravam je torej na morju še vedno veliko tragedij.

banka bi mu takrat takoj izplačala po 50 din in 50 bonov za dolar, po novi partitvi dolarja pa bi sedel dobil izplačano 80.000 din in 300 din za dolar; namreč 80.000 din bi dobil torej 1.350.000 din. Koliko so zaslužili pri čeku Huč in posredovalci, se niti ne ve, prav gotovo pa so dobili več kot Koliger, ki je garal za dolarje. Kljub temu je Huč vzel 3000 din za nagrado.

Ostali obtoženci so se zagovarjali v glavnem zaradi pomoči pri prekupevanju, prodajanja in kupovanja deviz. Ivan Matoh, čevljar iz Dol. Nemške vasi, je sprejel od Cirila Stuparja, Marije Matoh in drugih oseb 131 dolarjev, katere je prodal Kofreju in zaslužil pri vsakem 100 do 200 din. Lastnikom pa dolarjev še ni plačal. Julijana Golež, mesarica iz Novega mesta, je prodala postopoma Antonu Čučku, Alojziju Kofreju in drugim najmanj 116 dolarjev, ki jih je dobila iz Amerike, ali pa jih je kupil njen pokojni mož Franc Cerne, pleškar iz Zg. Hrušice. Je kupil od Kofreja 250 dolarjev, zanje nakupil v trgovini »Tea« raznega blaga in ga z dobičkom preprodal naprej. Ivan Dovič, nabavilac iz Ljubljane, je kupil od Čučka najmanj 150 dolarjev in jih prodal naprej. Prav tako je od Čučka kupil dolarje po navedbi Čučka tudi Jože Dovič, inženir v Ljubljani. Vilim Simič, mesar iz Reke, je kupil dolarje in lire od Čučka in jih z dobičkom prodal naprej. Janko Šalahar, čevljar iz Dol. Toplice in njegova žena Vera sta prodala Ivanu Skrinjarju, krofinkemu pomočniku iz Kašče pri Semčur najmanj 200 dolarjev in Jožetu Fabjanu najmanj 200 dolarjev po ceni od 200 do 300 din za dolar. Zena Vera je prodala dolarje mizarju Jožetu Ceretu z Nove vasi, ker jih je letim spet prodal Mariji Brinško v Stari Fagah.

Obsojenec so bili: Alojz Kofre na 4 leta zapor in plačilo 10.000 din; Julijana Kofre na 8 mesecev zapor; Ivan Matoh 5 mesecev zapor; Julijana Golež 4 mesece zapor; Franc Cerne na 8 mesecev zapor; Anton Čuček na 4 leta zapor; Marija Čuček na 6 mesecev zapor; Viktor Koliger na 6 mesecev zapor; Marija Koliger na 2 meseca zapor; Anton Huč na eno leto 3 meseca zapor; Vilim Simič na 5 mesecev zapor; Jože Fabjan na 2 leti zapor; Ivan Skrinjar na 5 mesecev zapor; Janko Salehar na 2 meseca zapor; Jože Pečjak na 5 mesecev zapor, pogojno na eno leto; Jože Cerne na 4 meseca zapor, pogojno na eno leto; Ciril Comin na 3.000 din globe za Ivana in Jožeta Doviča. Kazen ni bila izrečena, ker se je nujno zahtevalo obrambo in ob sodba za oba izrečena posebej.

Umazano barantanje v devizami vseh obtožencev je toliko bolj vredno obsodbe, ker so svoje delo opravljali v času, ko se je naša država trdo borila za devize. V času informbiroske gospodarske blokade, ko smo z lastnimi silami in za ceno velikih naporov vseh delovnih ljudi vzdržali zunanji gospodarski in politični pritisk ter odbržali svojo neodvisnost. Prav taki ljudje pa so tudi največkrat godrnjali in širili nezadovoljstvo, če ni bilo dobite te ali one stvari v zadostni količini, sami pa so s takim početjem odtegovali devize državi in ji onemogočali, da kupi v inozemstvu blago, ki je bilo za gradnjo industrije in redno življenje prebivalstva nujno potrebno. S tega vidika pa smatramo, da so bile izrečene premle kazni.

Žužemberški komunisti pred svojimi občani

Za nedavni odprti partijski sestanek v Žužemberku je bilo v trgu precej zanimanja med občani, saj mu je prisostvovalo nad 180 nepartijskih. Na sestanku so bili navzoči tudi okrajni sekretar KPS Martin Zuzelj in sekretar okr. odbora OF Tone Poerčina.

O celotnem delu Partije v trgu je poročal tovariš Jare. V poročilu je nenazilal več vrsto uspehov, ne pa vseh; premalo so, je do takih nedelavnosti nekaterih članov Partije, zaradi katerih je težalo delo na ramesnih posameznikov. O liku komuniste je govoril tovariš Arko, vendar pa se nekateri nepartijski niso strinjali z govornikovo kritiko nekaterih članov Partije, ker jih ni polmensko navedel. Taki ljudje samo vedre v organizaciji.

Po poročilih se je začela zelo živahna debata, v katero so posegali člani Partije in nepartijski. Komunisti bi lahko segli po še globlji in bolj vsestranski kritiki svoje delavnosti, medtem ko so se nepartijski ob svoji prvi udeležbi na tako širokem sestanku precej oglasili. Nepartijski so kritizirali premajhno skrb Partije za mladinsko organizacijo: mladina preveč zahaja v gostilne in prazne zabave, ne najde pa pravzaprav dela v svoji organizaciji. Treba bi bilo bolj mišljiti na avtilne vzore žužemberške mladine, ki je v vršah SKOJA v letih NOV pokazala primere herojstva in velikega junštva. Nepartijski so kritizirali preveliko OPO za razgibano politično življenje v trgu. Govorniki so o premajhni odločnosti člana KP Lavriča posebno živahna pa je bila debata okoli kazni člana KP Ignaca Mrvarja OPO je navedena člana kaznovala, ker se ni opravičil v verskih obredih in svojimi za-

ostalimi nazori, s stroгим ukorom pred izključitvijo. Nepartijski se na sestanku s kaznjajo niso strinjali, nekdo pa je celo izrazil mnenje, da bodo sovražniki napredka govorili, da Partija na tem vprašanju popušta. Seveda ni tako — OPO pa je hotela s strogo kaznijo zadnjokrat posvariti svojega člana, da ni na pravi poti. V razpravljanje je posegel tudi sekretar OK KPS tovariš Zuzelj in dejal, da je Mrvarjevo vedenje nečestno in da je pokleknil pred tistimi, ki so bili naši največji sovražniki. Pred očmi Partije pa je vedno živ človek in naša skrb, da bi ga poboljšali, če zdrave in prave poti pred seboj ne vidi ali, če je morda noče videti. Zato uporablja Partija vzgojne ukrepe.

V nadaljnjem razpravljanju je zavzela precej obsega debata o komunalnem gospodarstvu Žužemberka, pri čemer so navzoči ostro kritizirali premajhno odločnost občinskega ljudskega odbora, da bi odpravil številne nedostatke.

Sekretar okrajnega komiteja KPS je v zaključnih besedah nakazal smernice dela in opozoril OPO na negativno polje, predvsem na na sovražno delovanje klerofašizma, ki je bilo zadnja leta najbolj izrazito prav v našem žužemberku. Osnovna partijska organizacija je nato sprejela vrsto pomembnih sklepov, med katerimi so: nuditi vsaj pomoč za dograditev združnega doma, pomoč gasilskemu društvu, študirati napredno literaturo in tekoče zradivo dnevnih časopisov, posebno pomagati s političnim delom množičnim organizacijam, oživiti nedelavne organizacije oz. društva, skrb za hitro reševanje komunalnih vprašanj in podobno. Sl. Hotko

Kaj povedo našim kmetovalcem številke

rentabilnosti in si zagotoviti potrebno krmo.

Področje Dolenjske ima po svojih klimatskih in terenskih razmerah vse pogoje za močan razvoj živinoreje. Napredek živinoreje pa seveda ni odvisen samo od povečanja števila živine, temveč predvsem od dveh pogojev: od zagotovljene oskrbe dobrih in cenčnih krmil in dovoljnih količinah in od organiziranja stalnega selekcijskega dela v odsekih SKZ.

Ce pogledamo naše travnike, vidimo, da so izredno slabi, neoskrbovani in zato polni plevla. Travnike, ki so osnova živinoreje, moramo izboljšati in jih izkoriščati na pametnejši način. Treba jih je negovati. Stalno gnojenje, kalcifikacija, osuševanje, oziroma namakanje, pravočasna košnja in povečanje košnje s pašo, podsejanje in tako dalje, to so osnove dobre nege travnikov.

Na področju OLO Novo mesto imamo 9563 hektarjev travnikov, s povprečnim pridelkom 18 kvintalov na hektar. Če računamo, da bi s kultiviranjem travnikov zvišali hektarski pridelok samo na 28 kvintalov na hektar, bi to bilo devet in pol milijona kg sena več. S tem bi govejo živino lahko povečali za 1343 glav, kar pomeni 2863 litrov mleka več, torej dodatnega dohodka 51 milijonov 624.000 dinarjev! To so številke, ki precej povedo. Povprečna molznost na našem področju

je izpod 1200 litrov letno. Po podatkih molznih kontrol pred letom 1940 mörmo zaključiti, da je sedanja molznost v primeri s predvojno manjša pri vsaki kravi za 300—500 litrov. Upoštevajmo, da bi s preskrbo več in boljše krme, za kar bi morale dati pobudo SKZ, povečali molznost samo za sto litrov pri kravi, bi to dalo 1.867.500 litrov mleka, oziroma 25 milijonov 12.000 dinarjev novega dohodka.

Poglejmo doline Mirne. Na področju Mokronoga je več kot 100 hektarjev travnikov, ki dajejo zanič krmo. Če bi jih melolirali, bi dobili čez sto hektarjev najboljših travnikov, kar bi povečalo proizvodnjo mleka samo na tem področju za 100.000 litrov letno.

Za razvoj živinoreje je seveda silno važno, da sejemo krmne rastline tudi na njah. Ob reorganizaciji peodenih KDZ smo upoštevali tudi to in z gospodarskimi analizami dali smernice za take setvene načrte, ki bodo ustrezali potrebam živinoreje in omogočili v dveh, treh letih uvedbo kolobarja. V večini teh analiz, ki so že narejene za združna gospodarstva Trška gora, Otočec, Mokronog in Birčna vas je odnos med kulturami takle: 37,5% detelj, 37% okopavina, 25% žit. Tako lahko mirno trdimo, da 50% površin pod kolobarjem daje krmo za živino.

Ce pogledamo odnos med poedinimi vrstami živine, dobimo stanje, o katerem je vredno razpravljati.

Tako imamo na področju OLO Novo mesto:

1 govedo na 1,80 hektarjev obdelovalne zemlje

1 konja na 3,70 hektarjev obdelovalne zemlje

1 svinjo na 1,60 hektarjev obdelovalne zemlje.

To nam pokaže veliko nesorazmerje med govejo živino in konji. Če upoštevamo, da pri srednji intenzivni obdelavi zadostuje na 10 hektarjev obdelovalne zemlje 1 konj, potem imamo na področju OLO Novo mesto 2027 konj odveč; letno neproduktivno porabijo 135.000 sena in 1.130.000 osva. Letne izgube samo zaradi neproduktivnosti konj imamo 8.039.000 dinarjev. Na ta račun bi lahko na področju OLO Novo mesto povečali govejo živino za 2.598 glav in pridobili 5.198.000 litrov mleka.

Ce bodo Splošne kmetijske zadruge delale podobne analize na svojih področjih, kar velja zlasti za St. Jernej in Mokronog, bodo lahko prepračale svoje člane o potrebi močnega strojnega parka in odseka pri SKZ, ki bo menjal način obdelave in tudi sestav živine.

V zvezi z razvojem živinoreje in povečane proizvodnje na njah in travnikih, je seveda treba misliti tudi na graditev cenčnih gnojišč in gnojiščnih jam. Oglejmo si važnost tega vprašanja spet v številkah.

Na področju OLO Novo mesto lahko računamo, da je letna proizvodnja

hlevskega gnoja 2.435.930 kvintalov. Povprečno imamo v gnoju samo 0,42% dušika, od tega izgubimo zaradi nepravilnega ravnanja z gnojem najmanj 50%. Torej je izgube na dušiku 511.500 kg, oziroma če to preračunamo v apneni dušik 3.069.000 kg. Če bi kmetiče zadruge pridobile vsaj 30—40% kmetov, ki bi res skrbeli za gnoj in pravilno ravnali z njim ter tako zmanjšali izgubo od 50% na 30%, bi bilo prihranjeno 153.400 kg dušika, oziroma 920.720 kg apnenega dušika ali 11.048.000 dinarjev, kar bi zadostovalo za gnojitev z dušikom za 4103 hektarjev obdelovalnih površin.

Tudi na vseh ostalih področjih imajo SKZ velike možnosti dela. Tako bi lahko gojile plantažne vinograde in sadovnjake s prvovrstnim sadjem, grozdem in vinom.

Izredne možnosti za to imajo na primer SKZ Birčna vas, St. Peter, Toplice itd. Obnove vinogradov vsi sploh ne moremo zamisliti brez vzajemne pomoči samih zadržnikov. Ze sedaj je možnost, da se osnuje močan vinogradniško-vinarski odsek, ki bi zajel področje Trške gore, Otočca, Grčevca, Bele cerkve in obeh Vinskih vrhov. Tak vinarsko-vinogradniški odsek z lastno kletjo za nego vin, bi imel trdno zaslobo v že obstoječih združnih gospodarstvih z 20.90 hektarjev vinogradov. V združnih kleti, ki bi se z adaptacijo lahko zgradila na Bajnofu, bi spočetka lahko zbrali 20—30 vagonov vina, kar bi v vseh oziirih bilo dobro za vinogradnike kajti boljše bi vnovčevali vina, obenem pa ustvarjali denarna

S partizanskega shoda v Toplicah

NIKOLINE BOMO POZABILI koliko nadčloveških naporov nas je stalo to, kar imamo danes

»KO VAS TAKOLE GLEDAM, VAS VSE, KI STE TUKAJ, 250 TISOČ LJUDI, KI STE ENA MISEL IN ENA VOLJA, TEDAJ SO VSE TE STVARI ZA NAS MALENKOSTNE. MI LAHKO VZTRAJAMO IN ZMAGUJEMO TUDI NA DIPLOMATSKEM PO- PRIŠČU, KER SE BORIMO ZA PRAVIČNO STVAR. ZA NAMI JE ŠESTNAJSTMILLIJSKI NAROD KAKOR STENA IN TO NAM DAJE MORALNO MOČ, DA POMOVO VSAKOMUR KAR MISLIMO.«

(Tito — iz govora v Toplicah)

Pisali in govorili smo, da nas je bilo 250.000 na nepozabnem shodu slovenskih partizanov — pa nas je bilo precej več! Le pomislite na vse one, ki smo jih srečavali še v nedeljo popoldne, kako so prihajali v Toplice! Ne pozabimo, da ogromna množica ni mogla na prostrano jaso in da je desetisoče ljudi poslušalo govor dragega maršala Tita v gozdčku vzdolž Sušice vse tja do stelnikov Meniške vasi in podhoških njiv! Ena tretjina slovenskih volilnih upravičencev — 300 tisoč ljudi se je zbralo na našem največjem množičnem zborovanju! Pa tistih ne pozabimo, ki

smejala. »Samo mi smo doma, da na vas pazimo«, je še dejala in pojasnila, da so vsi ostali na Frati ali pa že v Toplicah.

Res — v Toplicah je bilo s telesi in s srci zbrano vse, kar na Slovenskem pošteno, po naše, po partizansko misli, diha, dela in živi. Tam, kjer se začnejo vzpenjati v strmi breg prve košate bukve in vitke smreke nepreglednih roških host, tam smo se zbrali okoli naših brigad.

Brigade — ljudstvo, ljudstvo — brigade — Partija — Tito — ena misel, ena volja, nezlomljiva odločnost in neuklonljiv ponos: na svoji zemlji svoj gospod! Tu smo s tovarišem Titom vred znova napisali v pravično knjigo naše zgodovine: »Mi smo ene misli, ene volje...« 300 tisoč ljudi je v doslej nedeževeti manifestaciji povedalo vsemu svetu, prijateljem in nasprotnikom doma in v tujini, da smo trdno odločeni, do kraja uresničiti veliko idejo socializma.

Ne proslavljamo teh dni zato, da bi sejali mržnjo v srca naših ljudi do bivših sovražnikov, temveč zato, da bi današnji in bodoči rodovi ne pozabili, koliko nadčloveških naporov in žrtve nas je stalo to, kar imamo danes. Ob enem s tem dokazujemo svojo odločno

Narodni heroj polkovnik Janko Sekirnik med znanci

ničnih besedah. Ko je tovariš Jože Borštnar povedal v mikrofon na slavnostni tribuni: govoril bo tovariš maršal Tito!, je večitisočglava množica sprstila vsa svoja čustva — nekaj minut smo vzklicali in ga pozdravljali, v naši sredi, pod našim slavnim Rogom. Ljudje so se vzpenjali drug ob drugem, dvigovali glave, se vzdigovali na ramah in nestrno pogledovali po tleh, če morda majhna vzpetina ne bi pomagala, da bi ga bolje videli. Saj ni nobena tajnost, da smo že nekaj tednov prej govorili in želeli, da bo na ta velik praznik med nami tudi naš dragi maršal Tito.

— Kam mati? Stopite vendar nazaj v vrsto! Je mlad, energičen mlilčnik potiskal v množico starejšo ženo, ki je prišla v Toplice iz podgorske vasi.

— Fant, samo zato sem prišla sem, da bom videla našega Tita, nikar me ne porivaj nazaj, zdaj, ko sem se komaj prerila do naših brigad!

Nič ni pomagalo mlilčnikovo prepričevanje. Dva možakarja sta ženo dvignila na roke, da je v hipu zrasla za pol metra. Videla je tovariša Tita; oči so se ji še bolj zasvetile, usta rahlo odprla. Brez besed je strmela v govornika, čigar mogočni glas je odmeval v naša srca in roške hoste.

Ko sta jo postavila spet na tla, je žena obnemela in z uvelo roko, v kateri je tiščala nedeljski robec, brisala solze ganotja. Ni bila sama, ki so ji ob Titovih besedah solze sreče in veselja same silile iz srca...

S Trebanjci je prišla na proslavo 70-letna partizanska mamica. Tudi njo so morali tovariši vzdigniti, da je videla tovariša Tita.

»Enkrat samkrat v življenju sem ga hotela videti, pa sem ga, danes, zdaj mi bo lažje umreti...«

Če je ne bi silil sam, morda komu drugemu ne bi verjel. Takih mamic, naših žena, fantov in mož pa je bilo v Toplicah ob govoru maršala Tita na deset in deset tisoče — izpolnila se jim je življenjska želja: videti: slišati moža, ki v imenu 16 milijonov Jugoslovanov bije težavni boj za srečo naših narodov. Kaj nam pomeni tovariš Tito, si lahko občutil v mogočnem dihanju četrtilijonske množice, ki bi tisto nepozabno nedeljo — in vedno — poslu-

šala svojega najdražjega voditelja še in še in še.

Besede tovariša Tita so ostale v naših srcih. Ne bomo pozabili, kaj nam je naročil: zadel nas je znova huda elementarna nesreča — suša —, ki je v svojih posledicah hujska kakor pred dvema leti. Pa vendar se nam lakote ni treba bati, ker imamo nekaj rezerve, nekaj pa bomo še nakupili zunaj in pomankanja naši ljudje ne bodo trpeli. Treba pa je napeti vse sile za skrajno varčevanje v našem gospodarstvu! Ogromno škodo 140 milijard denarjev je treba čimprej premagati. Letos ne bomo mogli izvažati koruze, poznala se bo suša v živinoreji itd. Do skrajnih meja je treba storiti vse, da rešimo, kar se rešiti da! Potrebna je trdna disciplina v zavesti slehernega državljanja, da je treba to škodo čimprej popraviti, da se nam ne bi poznala vrsto let v našem skupnem gospodarstvu.

Čeprav smo zadnja leta dobili precej veliko pomoč od nekaterih držav, pregledom od Amerike, Anglije, Francije in drugih, ta stvar ne more iti v neskončnost. Ljudje iz tujine nam ne bodo stalno pomagali. Zaenkrat jim vračamo s tem, da smo tu, na Balkanu, geografsko in duhovno enotni, da imamo močno oboroženo armado in da stojimo kakor stena, ki brani tako sebe kakor Zahod in je Zahod s te strani v veliki meri zavarovan. Treba je, da se čimprej gospodarsko osamosvojimo, da se izvečemo iz teh težav. Potem bomo laže zastopali svoje interese in interese miru, svobodnejši bomo v svojih odločitvah in nihče nam ne bo mogel česa očitati.

Nismo in ne bomo pozabili, kar nam

Vsem, ki še želijo slavnostno številko Dolenjskega lista!

Vsem našim bralcem in ostalim interesentom sporočamo, da je slavnostna številka Dolenjskega lista, ki je izšla 1. septembra na 20 straneh in je posvečena 10. obletnici ustanovitve prvih slovenskih brigad, razprodana. Posamezne izvede lahko dobite še v najbližji kmetijski zadrugi, osnovni šoli ali nižji gimnaziji, v kolikor niso te prejetih številki medtem že v celoti razprodane.

Svojce in znance Dolenjcev, ki služijo vojaški rok v JLA ali pa se nahajajo v službi kjerkoli v Jugoslaviji, prosimo za naslove teh sorodnikov in prijateljev, da jim bomo poslali naš list brezplačno na ogled! Razveselite jih z naročilom Dolenjskega lista — hvaležni vam bodo za tedenske novice iz domačih krajev! Naročite Dolenjski list svojcem v zamejstvu — drag spomin na domačo grudo jim bo, vrag pa ne bo treba vsak teden pisati pisma, kako živimo in delamo pri nas! — Zahtevajte Dolenjski list brezplačno na ogled, če želite! Če še nimate naročenega tednika, se odločite za DOLENJSKI LIST: obveščal vas bo o življenju, borbi in vlogi Dolenjcev v njeni preteklosti in narodnoosvobodilni borbi, seznanjal vas bo o njenih prizadevanjih v ustvarjanju socialistične skupnosti, vsak teden vam bo prinašal novice iz Bele krajine, Kočevske in novomeškega okraja.

za pošten, pravičen sporazum, ne pa za naše oškodovanje!

In ko bomo v prihodnjih tednih in mesecih na naših sestankih v društvih, organizacijah in zborih volivcev razpravljali o političnih in gospodarskih vprašanjih, nam bo govor tovariša Tita dragoceno vodilo. Poznamo naše naloge in izpolnjevali jih bomo, kakor smo jih doslej. Premagovali bomo težave in delali z ljubeznijo; z nami bodo besede tovariša Tita:

»...Svet danes že pozna našo državo, spoznal je duha, ki preveva naše ljudi, ve, da je to ponosen narod, da je ta narod strašno trpel, da je prenesel nadčloveške napore. Danes imamo mnogo prijateljev na svetu. Prizadevali si bomo, da teh prijateljev nikoli ne iz-

Kakor v partizanih, je tudi v Toplicah tovarišev hrbet služil namesto mlze. Prvoborci izpolnjujejo kartone s podatki o vstopu v naše prve brigade.

so bili v srcu z nami, čeprav so morali ostati doma! V soboto proti večeru sem hitel čez Brezovo reber in Lipovec — vas je bila kakor izumrla. Pri neki hiši so devali prašiča iz kože. »Za praznik na ne sme nič manjkati!« je prabila mlada gospodinja in se široko na-

Pazljivo poslušajo — tovariš Tito govori...

voljo, upreti se vsakomur, kdor bi poizkušal vmešavati se v naše življenje. Kdorkoli bi bil, pripravili mu bomo grob v naši domovini. Zahtevamo naj cenijo vsi, kar je naše, naj razumejo, da je ta naša velika ljudska revolucija nekaj, kar je treba spoštovati. Nimamo samo novega sistema, imamo tudi nove ljudi z novimi pojmi o notranjem življenju in mednarodnih odnosih. Zelimo kar najbolj tesno sodelovanje z vsemi, ki nam hočejo dobro. Nikoli ne bomo ogrožali svobode drugih narodov, a tudi sami ne bomo bili sužnji ali sateleti nikomur, tudi ne Sovjetski zvezi. Najtežje je prav »bratsko« suženjstvo. Tam so zaostali, mi pa smo napredovali...»

Kako prepričevalne, kako globoke, takoj razumljive, pa tako nedopovedljivo prepričevalne, človeško tople in edinstveno neprisljane go besede tovariša Tita. Kakor da bi nas spreletel neviden tok, je bila v nas vseh, ki smo ga poslušali, že v prvem trenutku, od njegove prve besede dalje ustvarjena notranja vez, ki ni popustila vse do konca njegovega govora. Človek poslušča, strmi, oči in lica grede sama v smeh, ves zaživi ob maršalovih preprostih, pa vendar tako globokih, res-

sredstva in kredite za obnovo in modernizacijo svojih vinogradov.

Ta odsek bi lahko poskrbel za proizvodnjo večjih količin semen, potrebnih za zeleno gnojitev vinogradov, kar bi povečalo pridelke vin najmanj 6 hektolitrov na hektar. Če bi vpeljali zeleno gnojitev samo na polovici vinogradniških parcel, bi pridelali 6700 hl vina na leto več, kar bi vrglo dohodka 33.550.000 dinarjev.

Kako važno je sodelovanje vseh združnikov in SKZ nam priča tole: naši vinogradniki škropijo trto po občutku in deloma po izkustvu. V naprednih državah ponekod že tudi pri nas, pa imajo organizirano antiperonosporo službo, ki na osnovi podatkov o temperaturi in padavinah obvešča vinogradnike o potrebi škropljenja. Če bi bilo pri nas to urejeno, bi letos na podlagi podatkov, ki nam jih je dala vremenska postaja v Novem mestu, odpadlo drugo škropljenje kot nepotrebno. S tem bi vinogradniki na področju OLO Novo mesto prirahili 53.680 kg galice ali v dinarjih — 5.368.000.

Poskrbeti bomo tudi morali, da sadimo čimveč takih poljskih pridelkov, ki so najbolj dobičkonosni. Zaradi ugodnih tal lahko znatno povečamo saditev krompirja. Če pogledamo količinsko in finančno razmerje med pšenico in krompirjem, vidimo, da nam da pšenica dohodka na en hektar (16 meterskih stotov) 19.100 dinarjev, krompir pa (130 meterskih stotov) 42.700 dinarjev.

Nadalje bo treba povečati pridelovanje onih kultur, ki so nekod v teh krajih cvetele, danes pa zamirajo, na

primer fižol ribenčan, koks, ciper.

Splošne kmetijske zadruge bodo tudi morale organizirati potrebno zaščito pridelkov, tako škropljenje krompirja in sadnih drevov, uničevanje fižolarja in podobno. S tem bomo pridelke povečali in obvarovali.

Poglejmo, na primer, škropljenje

za 1 ha porabimo 20 kg galice, kar nas stane 2000 din pridelke se poveča najmanj za 54%, kar znese: 5400 din
Čisti dobiček je: 3400 din

To pomeni, da je nabava skupne škroplilnice nujna za vse zadruge, ki imajo dovolj krompirišč. S tem krompir rešimo, hkrati pa za 54% povečamo pridelke. Na takih primerih bo naš kmet spoznal, da je zadruga organizacija, ki res skrbi za njegov gospodarski napredek in razvoj.

Kvaliteti naših pridelkov bodo morale SKZ posvetiti vso pozornost, hkrati pa znižati ceno. Ze danes najdemo na zunanjih tržiščih istovrstne pridelke raznih držav, ki pa so mnogo cenejši od naših. Zakaj? Pri nas porabimo za popolno obdelavo 1 hektarja pšenice 250 do 300 ur, v Ameriki pa 15 ur in 13 minut. Francozi, na primer, porabijo za obdelavo 1 hektarja vinograda samo 60 do 80 ur, in to so vinogradi z večjo in boljše kvaliteto. Zato bodo morale Splošne kmetijske zadruge s svojimi strojnimi odseki in na druge načine boriti za povenitev proizvodnje, kar je v tesni zvezi z zmanjšanjem uporabe delovne sile na 1 hektar.

»Za spomin!« — Stari Cankarjevi so dobre volje ob bregu Sušice. (Foto F. Zoran)

Naši igralci odbojke so spet zmagali

V prvenstveni tekmi je moštvo TVD »Partizan« Novo mesto premagalo TVD »Partizan« Mežica s 3:2 (15:5, 15:17, 9:15, 15:5, 15:8).

V prvem setu, ki se je končal s 15:5 za domače, so naši igralci odlično podajali in točki, tako da gostje sploh niso mogli priti do igre. V podajanju se je pri domačih najbolj izkazal Urh.

V naslednjem setu so domači že vodili s 14:4. Tedaj pa je prišel pred mrežo Mežičan Skudnik, ki je z odločnimi udarci pripomogel, da so gostje kmalu izenačili število točk in končno tudi dobili set. Tudi tretji set je pripadel gostom. V četrtem in petem setu pa so se domači spet znašli in si z

dobrim podajanjem in močnimi udarci pri borili oba seta.

Domačini so navzlic temu, da jim je manjkala najboljši igralec Dolene, pokazali zelo dobro igro v prvem in zadnjih dveh setih. Moštvo zelo dobro blokira, česar jani še ni znalo, slabše pa je v podajanju. Vendar pa se igralcem pozna, da so se za seneški del prvenstva prav dobro pripravili. Pri domačih so prav dobro igrali Medic, Pučko, Šonc in Urh.

Gostje iz Mežice so pokazali zelo dobro igro. Posebno se je odlikoval Skudnik z močnimi in preciznimi udarci. Slabost moštva pa je stalno prigovarjanje sodniku in to ne samo od strani kapetana ampak od vsega moštva. Sodnik Romih je imel težko nalogo, ker so ga gostje motili s stalnim oporekanjem skoraj pri vsaki točki, vendar pa je navzlic temu v redu opravil svojo nalogo.

ATLETSKO TEKMOVANJE V NOVEM MESTU

Po daljšem času bo v soboto 27. septembra na stadionu v Kandiji atletsko tekmovanje. Nastopili bodo vsi najboljši atleti iz Novega mesta. Vabljeni pa so tudi ostali atleti iz okolice, posebno člani »Partizanov«. Tekmovanje se bo začelo ob 15. uri.

Iz dijaških vrst atletov bo izbrano moštvo, ki bo 5. oktobra nastopilo na srednješolskem prvenstvu v Ljubljani, zato pričakujemo tudi večje udeležbo dijakov. J. G.

OBVESTILA

Uprava pokopališča v Novem mestu obvešča svojce pokojnikov, da bo sprejemala naročila za ureditev grobov samo do 25. oktobra 1952. Poznejših naročil uprava ne bo mogla upoštevati.

Uprava nadalje opozarja vse svojce pokojnikov, ki še niso obnovili pristojbine grobov za nadaljnjih 10 let, da to store do konca oktobra 1952, sicer bo uprava vse zapadle grobove oddala v našim drugim interesentom.

Komunalno podjetje MLO Novo mesto

»POGREB«

Tekstilna tovarna Novo mesto obvešča ustanove in množične organizacije, da so njena sredstva za dajanje prispevkov in podpor izrpana ter so zato vse tozadnevne višje žal brezpredmetne.

Tekstilna tovarna Novo mesto

Kino

KINO NOVO MESTO PREDVAJA: Od 26 do 29. septembra: ameriški barvni film »Trije mušketirji«. Od 30. septembra do 2. oktobra: ameriški film »Cesta dolov«.

KINO DOLENJSKE TOPLICE PREDVAJA: 27. in 28. septembra: ameriški film Oklahoma Kid.

Oglas

OGLAS

Dne 13. septembra sem v Ragovem logu izgubila zelen zložljiv dežnik. Najditelja prosim, da ga proti nagradi odda na Upravo Dolenjskega lista.

Tegovska pomočnica želi zaposlitve v manjši trgovini: gre tudi kot poslovodkinja. Nastop službe takoj. Naslov v uradni Dolenjskega lista.

Z novomeškimi taborniki čez Frato v Dolenjske Toplice

— Ob sedmih zjutraj odhod! Zbor na križišču pred Ferličem!

Tako je bilo povelje po dogovoru na zboru Družine gorjanskih tabornikov. Iz pustih, deževnih dni se je po jasni noči izklopalo iz megle prelepo jutro 13. septembra. Dan, ko so začele vreti v Toplice množice Slovencev iz vseh krajev naše domovine, dan — praznik brigad.

Novomeški taborniki so bili v Toplicah že v četrtek. Postavljali so tabor za tovariše-tabornike, ki so prišli na partizansko slavo peš iz Postojne, Trbovelj, Hrastnika, Celja, Sevnice, Krškega in za skupino Novomeščanov, ki so si kot eno izmed točk, s katerimi se pripravljajo na VI. kongres Komu-

zanski poti, pod hišo znanih aktivistov bratov Jarcev, ki so že v prvih mesecih naše revolucije odprli dveri partizanu in mu nudili vse, kar je hiša premogla. Ozirajo se vame, gledajo proti Jarčevini, nato pa vpraša nekdo izmed njih — menda Kekec ali Edi: »Zakaj pa piše tu 'Triglav'?»

Ze smo skupaj; začne se pripovedovanje. O ilegalnih imenih nasploh se pogovorimo pa o poteh v partizane, o velikem tovarštvu prvih skupin, ki so morale prestajati ogromne napore, o zločinih in mučenjih, ki so jih počenjali fašisti nad našimi ljudmi in o vsem drugem teče beseda. Pripovedujem jim, kako je tovariš Franček Saje iz Bršljina prav po teh poteh v zgodnjem poletju 1941. leta pospremil v partizane Ivana Bartlja iz Ločne, ki je malo pred svojim odhodom pobral Italijanom na Trški gori za polno naročje pušk in jih skril, nato pa Lahom tik pred nosom ušel iz hiše, ko so začeli stikati za njim.

Pot se vzpenja počasi navkreber. Nad Luknjo fotografiramo slap in razvaline, nato pa nas sprejmejo v hladni objem košati bukovih gozdov. Kraške skale in vrtače srečujemo, tu pa tam osamljeno hruško ali jablano, pod njo pa vse nastlano s sadjem, kakor da bi ga potresel z drevesa medved. Kosmatinci v teh hostah niso tako redki.

Pogovarjamo se, kako je znana partizanka »Pohorska Milka« hodila s Frate v Bršljin in nazaj, kako so novomeški mladinci pobrali Lahom izpred nosa ekrazit izpod železnikega mostu in puške iz vode in vse to odnašali aktivistom in partizanom. Takrat so vodile skoraj vse niti na Frato, tam je bilo zbirališče in žarišče upora.

Rugljev Crtomir se spomni ob tem svojega očeta aktivista-partizana, ki ga je izdal fašistom mirnški župnik Širaj, ubila pa ga je zločinska Legija smrti. Drugi spet se spomni tega ali onega dogodka iz vojnih let. Pripovedovanja zdaj kar ni konec. Skozi hladne hoste gremo hitro navkreber, pot je lepa in mehka, kakor bi hodili po preprogah. Včasih pridemo na llovnata tla, kjer ne manjka tudi padcev pri tistih, ki imajo gladke podplate. Na sončnem koščku poti se potem, ko smo nekajkrat preživljali Kekečovo pesem, ustavimo in posedemo k malici. To gre vse v slasti! Srčca nas tovariš, ki hiti na Frato. Kmalu bomo tam, nam zagotavlja. Spet si optamo nahrbtnike — in čez pol ure se oglašajo za mladimi smrekami harmonika.

Frata! Vsa v zelenju, vencih, zastavicah, z drogov pa vihrajo velike trobojnice v lep jesenski dan. Ura je komaj enajst, pa je okoli barak in za mizami že vse živo. Ogledamo si obnovljeno kočjo, prebivališče prvih partizanov.

Med dvema brezama spi blizu kočje v svobodni zemlji večni sen šest nepoznatih partizanov, ki so padli na Frati v borbi z nemškimi fašisti v letu 1943. Sredi travnika pod poseko je drugi grob; plošča govori, da so Jakob Božič iz Gabrja, Ivan Čudovan iz Šmarje, Devetak iz Ljubljane in Vinko Slapšak iz Trebnja bili ubiti pri bombardiranju Frate 8. oktobra 1942. S tihim spoštovanjem obstopimo grobove — tudi za nas so padli vsi ti tovariši, tu na Frati in po vsej naši domovini leže raztreseni njihovi grobovi, v teh mogočnih hostah spet na mrtvih stražah.

Ali ni bilo letos avgusta na taboru ob Krki na Otočcu tako nepozabno lepo? Ali mar ni lepo danes, na ta sončni dan? Tudi ti mladi fantje so ljubili življenje kakor ga mi, radi so bili veseli — pa so dali za to življenje vse, kar so imeli — za nas, za naše družine, za naše domove, za domovino. Brez bučnih besed občutimo v naših srcih ljubezen do njih, ki jim dolgujemo našo veselo mladost v svobodi...

Na Frato prihajajo vedno nove skupine partizanov, aktivistov in ljudstva iz vseh strani. Stari znanci se srečujejo, objemajo, veselo pozdravljajo. Opazujemo prekipevalno veselje, iskrenost in navdušenje, ki preveva množice. Vidiš, taki so naši ljudje — zvesti v borbi, zvesti v veselju. Stari partizani, polni odlikovanj za junštva, se rokujejo s kmečkimi mamicami in brkatimi starci. Od vsepovsod smeh, pesem, harmonike, radostni vzkliki. Hej, to je veselo!

Počakamo na začetek slovesnosti, nato pa krenemo proti Brezovi rebri. Ob poti je znamenje: tu je padel partizan, ko se je boril s sovragi. Tod so vodile steze proti Suhli krajini in Toplicam. Vas Brezova reber je skoraj prazna.

Toplicam. Vas Brezova reber je skoraj prazna.

»Brigada gre!« pravi neka kmetica, ko nas zagleda. »Ne, mati, taborniki smo, na poti v Toplice!« ji povemo. Kmalu smo v Lipovcu, ki je ves okrašen, čeprav je od tu do Toplice še dve uri hoda v dolino. Po stari partizanski gozdni poti se spuščamo h Krki. V dolini se vrste nepregledne črte kamionov. Proti Podhosti zavijajo pri Soteski; kakor igračke izgledajo s hriba, s katerega hitimo k reki. Tleček ima nove gojzarice — ves je že ožuljen. Bos jo je ucvril za nami, pri ostrem kamenju pa se spet obuva. Obžuljenih je še več parov nog — a tožb in jadikovanja danes ne slišiš. Vse je dobre volje, vedno nove šale in pesmice se vrste med resne pogovore.

Pavlinova Joža pripoveduje, kako je bilo pri njih v Orehovici med vojno, ko so fašisti iskali očeta, pretepali staro očeta in mamo, grozili otrokom in kradli skromno imetje. Nekoč so očeta ujeli; v hiši so ga hoteli zvezati, pa se jih je otresel in jim ušel, čeprav jih je bila polna soba in veža. Potem je mama z otroci bežala čez Gorjance v Belo krajino in od tam v Dalmacijo. Mlada je Joža — a kaj je fašizem, je

Tudi Lipovec v Suhli krajini je s slavaloki pozdravil praznik brigad

z bratci in sestricami občutila na lastni koži. Mirno in tiho pripoveduje — iz njenega pripovedovanja pa bi lahko napisal povest, kakršno so doživljali nešteti naših otrok na Dolenjskem v letih narodnoosvobodilne vojne.

Dolenjske Toplice — pozdravljene!

Ob Krki srečujemo ljubljanske tabornike, ki pomagajo zdravnikom. Po glavni cesti se posamič prebijamo skozi vedno gostejšo množico, ki šumi kakor velikanski panj. Se malo, pa smo v taboru, kjer nas pozdravijo naši. Noč je že. Na našem travniku zagori velik taborni ogenj — v pozdrav slovenskim partizanom. Ob ognju, simbolu neusahljivega življenja, se ta večer prvič srečujemo taborniki iz vseh delov Slovenije — praznik prvih slovenskih brigad nas je združil. 158 nas je pri ognju; zastopniki rodov in družin poročajo o svojih doživetjih na dolgih partizanskih poteh. Naporno je bilo — a vendar prelepo, nepozabno!

Se bomo šli, tovariši, po vaših partizanskih stezah, ki so nas pripeljale v svobodo! Ob partizanskih ognjih smo prižgali naše taborne ognje, ki nam zvesto svetijo na pot v življenje.

Partizanska

Na maršu partizanskega bataljona skozi vas se skrivaj oddalji tovariš Jovo v neko hišo. V kuhinji pozdravi staro partizansko mater in ji reče:

»Mamica, žejen sem, ali imate kaj za piti?«

Mati se obrne, zajame s korcem iz skaja vode in mu jo ponudi.

Jovo pa nato: »Ja, mamca, saj nisem umazan, sem samo žejen...«

Velik uspeh „Kekca“ v Benetkah

Na nedavnem filmskem festivalu — Binealu — v Benetkah je dobil slovenski film »Kekca« v kategoriji otroških filmov za gledalce od 11 do 15 let prvo nagrado. Italijanski strokovnjaki so izjavili jugoslovanskim novinarjem, režiserju »Kekca« Galetu in vodstvu festivala, da so smatrali »Kekca« za vzorec, ki naj bi služil za vzgled, kako je treba ustvarjati mladinske filme. Ko so predvajali naš film, je publika mladine in odraslih naravnost živela s filmom; najmlajši so se s Kekcem vred veselili uspehov, z njim vred jokali in končno z viharnim ploskanjem pozdravili njegov srečen povratek v domačo vas.

Ne moremo si kaj, da ob tej priliki ne bi zapisali ugotovitve, da so bili naši časopisi v svojih kritikah po prvih predstavah »Kekca« kaj malo navdušeni nad novim proizvodom naše mlade filmske umetnosti. Kot po navadi je bila kritika za domače delo uničujoča, ali pa vsaj zelo, zelo skromna, čeprav ji za prenekatero tuje delo ne manjka slavospevov in visoko donečih besed. Menda je bil poleg mariborskega »Vestnika«, ki je po premieri natisnil ugodno in pozitivno oceno o »Kekcu«, le še »Dolenjski list« med tistimi redkimi časopisi, ki so povedali o »Kekcu« to, kar je čutila in čuti ob njem naša mladina — kateri je film tudi namenjen. Ponovimo besede našega sodelavca M.

Skupina tabornikov pred obnovljenim partizanskim domom na Frati

Za sladkor 1 milijon 632 tisoč din za tobak 12 milijonov...

Belokranjci so hudi kadilci

Neverjetno je, a vendar resnično, da je vsak prebivalec v črnomeljskem okraju izdal v prvem polletju letos za sladkor povprečno 68 din, za tobak pa povprečno 500 din! Tako so po poročilu statističnega urada Belokranjci izdali skupno za sladkor v šestih mesecih 1.632.000 din, za tobak pa celih 12 milijonov dinarjev! Tudi za alkoholne pijače je šlo v tem času skoraj 11 milijonov dinarjev. Seveda kontrola oziroma evidenca te pijače ni tako točno kot na primer potrošnja tobaka in sladkorja, kajti nanaša se samo na pijače, ki jih prodajo gostilniški obrati, pa še ta ne zajema vse, ker gostinski obrati prav gotovo ne prijavljajo točno. Koliko pa se še »pocuka« vina in žganja izven gostinskih obratov! Zanimivo je, da znaša v tem času izdatek povprečnega prebivalca za brezalkoholne pijače le 6 din.

Sedaj pa pogledjmo potrošnje posameznih industrijskih in prehrabenskih predmetov v luči statistike na posameznega prebivalca črnomeljskega okraja v šestih mesecih letošnjega leta: sladkor 0,44 kg, sol 2,55 kg, tobakni izdelki skoraj 0,44 kg, vino 4,54 litra, pivo 2 l, žganje 0,25 l, tekstilno blago 1,42 m,

konfekcije 0,46 kom., trikotaže 0,24 kom nogavice 0,13 parov, čevlji 0,20 parov, milo 0,57 kg, vžigalice 7,71 škatljic, koruza 0,56 kg, bela moka 10,3 kg, kruh 4,72 kg, meso 2,27 kg, mast 0,86 kg, olje 0,62 kg, testenine 0,56 kg, koruzna moka 0,65 kg. Seveda moramo tu upoštevati, da je v statistični evidenci zajeto le to, kar se proda v trgovinah in obratih. Pregled nad potrošnjo industrijskih predmetov je torej točen, ni ga pa za prehrabne predmete kot so mast, moka, žito, meso in druge, ker je črnomeljski okraj skoraj izključno poljedelski in zato v pregledu niso zajete količine hrane, ki jo kmečko prebivalstvo troši od lastnega pridelka.

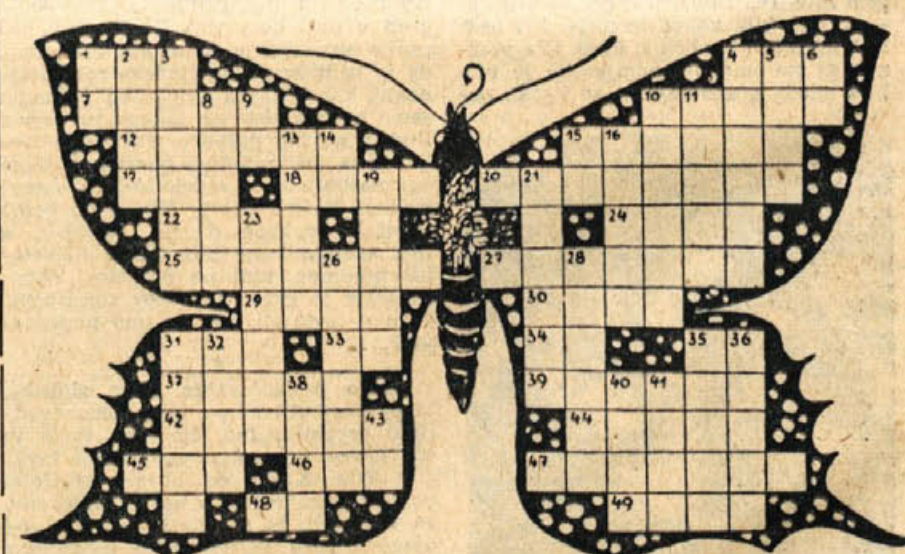
Izredno visoka številka porabe tobaknih izdelkov, to je 437 gramov na osebo, kaže, da so Belokranjci hudi kadilci in da je izdatek za »božjo travco« med največjimi izdatki. Če računamo, da kadi povprečno vsak tretji prebivalec in vzemimo gornjo številko, vidimo, da je vsak kadilec pokadil v šestih mesecih skoraj polkilo gram tobaka in če računamo tobak samo 1000 din kg, zneso to skoraj 1500 din na kadilca.

Nagradna pionirska križanka „Metuljček“

Dragi pionirji! Na vem kje je vzrok, da ste tokrat poslali tako malo rešitev križanke, ki smo jo objavili v slavnostni številki ob desetletni ustanovitvi naših prvih slovenskih partizanskih brigad — ali niste našli v

3. Bojano Križu, dijaku v Ljubljani. Križevca ul. I. Beograd, pa smo poslali za pravilno rešitev pravkar izšlo »Vodnikovo« uzankarje.

Ostali poizkusite srečo pri novi nagradni križanki. Morda vam prinese »Metuljček«

obliju gradiva, ali pa se že samo učite za šolo! Vse rešitve, ki smo jih do 19. septembra prejeli, so tokrat pravilne. Namesto dveh pa smo izžrebali tri pionirje, ki so pravilno rešili križanko št. 2:

- 1. Zmago Kastelle v Novem mestu. Kavstoleva 7, bo dobil v polpitno vezano, pravkar izšlo zanimivo knjigo E. Marschalla »V divjanah«.
- 2. Mihaela Filipič, dijakinja iz Sentjerne št. 11, je dobila lepo ilustrirano knjigo Antona Polenca »Izprehodi v naravo«.

več sreče, čeprav je malo težji in bo treba napeti vse sile, da ga boste razvozljali. Rešitev nagradne pionirske križanke št. 2: Vodoravno: 1. Teren. 5. letos. 10. rokav. 15. odij. 16. Maribor. 18. nota. 19. pes. 20. Sava. 21. Alah. 23. sel. 24. on. 25. vena. 27. oder. 29. kl. 30. sni. 31. Don. 33. omoč. 35. Sora. 36. pokoj. 37. apel. 39. dete. 41. moč. 42. star. 44. ep. 46. Nora. 48. Epir. 49. LO. 50. top. 52. rama. 54. ojet. 55. del. 56. enak. 58. rok. 59. sit. 60. pivo. 61. rizik. 62. roman. 63. potem.

Napljeno: 1. Topol. 2. Eden. 3. ris. 4. ej. 5. lava. 6. era. 7. ti. 8. oba. 9. solo. 11. on. 12. kos. 13. atek. 14. valim. 16. mani. 17. Rado. 20. seator. 22. hematit. 23. varen. 26. sokol. 28. ropar. 30. sod. 31. dom. 32. noč. 34. ter. 38. meter. 40. erar. 42. apel. 43. Polom. 45. poni. 47. Amor. 48. edin. 49. levo. 51. PAZ. 53. ako. 54. ora. 55. DIT. 57. ki. 60. po.

NAGRADNA KRIZANKA »METULJČEK«

pa je takale:

Besede pomenijo: Vodoravno:

- 1. Domača žival (množina), priprava za vzpenjanje s smučmi. 4. poželenje. 7. del vprege. 10. zidarski predelavec. 12. žival. 10. kaže križanka. 15. poveljnič kozakov. 17. glagol premikanja. 18. zelenica sredi pušave. 20. pogurje v Aziji. 22. polat. zanosa (tukaj) 24. oblika glagola prati. 25. vojaški čin. 27. poveljnič ladje. 29. vrsta kisa. 30. nemna. 31. tečaj. 33. kadar. 34. glavni števnik. 35. dve značilni črki abecede. 37. grški bog lepote. 39. obvalno (množina). 42. večeraj zvečer. 44. nenavaden. 45. ura meri nam... 46. sanje spanje. 47. vinjen človek. 48. pošojnik. 49. oblika glagola sneti.

Napljeno:

- 1. Kralica za Pokrajinski komite. 2. vrsta rib (množina). 3. premoženje. 4. imetje. 5. sladkor. 6. okeno. 7. piskovna mera. 8. hunki poglavar. 9. tukaj. 10. potrebitna slikarja. 11. del pohištva. 13. posoda. 14. jaz v arborvrtu. 15. kratice slovenskega pesnika. 16. nosorog. 19. draga korvina. 21. prebivalec lga. 23. vrsta metulja. 26. ne trdno in ne plinasto. 28. v nočnem času. 31. trojski veter. 32. opisovanje. 33. mesto v Grčiji. 36. oblika glagola gnati. 38. vrsta jelena (množina). 40. prašček. 41. moško ima. 43. veznik.

Ureje uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gosnik — Tiska tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani — Naslov uredništva in uprave: Novo mesto Ljubljanska cesta 25 — Poštni predaj 23 — Telefon uredništva in uprave 127 — Tekoči račun pri Narodni banki v Novem mestu 41ev 616 1 90322-L. Cetrlistna nagradna 100 dno polletna 300 din, celoletna 600din.

Pogled na slavnostno tribuno med govorom maršala Tita

nistične partije Jugoslavije, postavili tudi v svoje obveze: potovanje po partizanskih poteh na Frato in od tam v Toplice.

Ob sedmi uri smo zamen čakali dva tovariša — vodiča, ki naj bi ju poslal Mestni odbor Zveze borcev. Eden se je ob četrtna na osem prišel opravičiti, da ne more z nami, drugega pa sploh ni bilo na spregled. No, to nam korajže ni vzelo. V roke smo vzeli specialko in krenili proti Bršljino. Za smer smo vedeli, načelnik družine pa nam je dejal, da moramo Frato v širokih gozdovih med Brezovo rebrijo in Globodolu kar sami »izvohati«, če namreč poznamo sledove.

V Prečini smo naleteli na predsednika občine Staneta Jarca. Prihranil nam je »iskanje« Frate, ko je povedal, da so njegovi bratje zjutraj pot skozi obsežne gozdove označili z markacijami, pravo partizansko pot, po kateri so leta 1941 hodili prvi aktivisti in organizatorji naše vseljenske vstaje iz Novoga mesta in od drugod na Frato. »Sam bi šel z vami, pa imam še toliko dela, da pred večerom ne bom na Frati!« je dejal in že smo se poslovili.

Prijetno je gredo jesensko sonce. Na levo se blešči hangar, kjer bosta danes skakala naša hrabra mlada letalca Peter Novak in Viki Kastelic prvič v življenju s padali; zato ju ni z nami. Tako se pogovarjamo in že smo pri odcepu, kjer zavijemo z glavne ceste v zeleno strmino.

Na Frato! kaže puščica, na kamnu ob poti pa appena lisa govori o pridnih rokah, ki so že pred nami bile tod na delu. V grapi pod nami ropoče mlini ob Prečini, ki je bila v Globodolu še Temenica, zdaj, ko si je pod zemljo prebrala pot na svetlo, pa si ob razvalinah nekdanjega gradu daje novo, košato ime.

Pod domačijo Jarčevih obstanemo. Ob potu je na količku kartonček s podatki:

»V tej hiši so bili prvi partizani junija 1941. leta: Bartolj Ivan iz Ločne, Henigman Maks iz Toplic, Sašek Devi-Triglav iz Ljubljane.«

Fantje in dekleta obstanejo. Opazujem jih. Leta 1941 so bili stari po 6, 7 let. Vojna je zavrla njihovo mladost, segla v njihove igre, razrušila marsikomu izmed njih mirni dom. Nekaj je med njimi še mlajših, ki so o partizanih slišali govoriti šele proti koncu vojne. Zdaj pa so tu, na stari parti-

Ena izmed številnih partizanskih kuhinj sredi gozdčička nad Susico